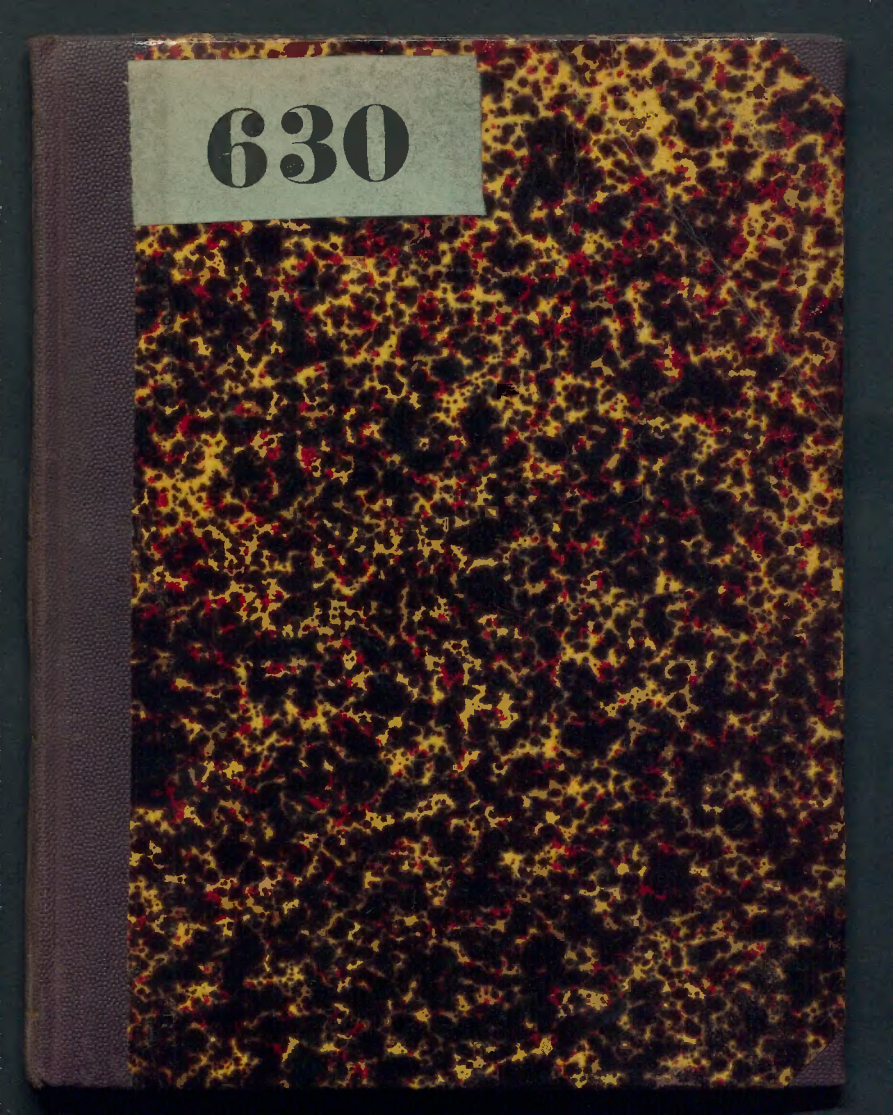
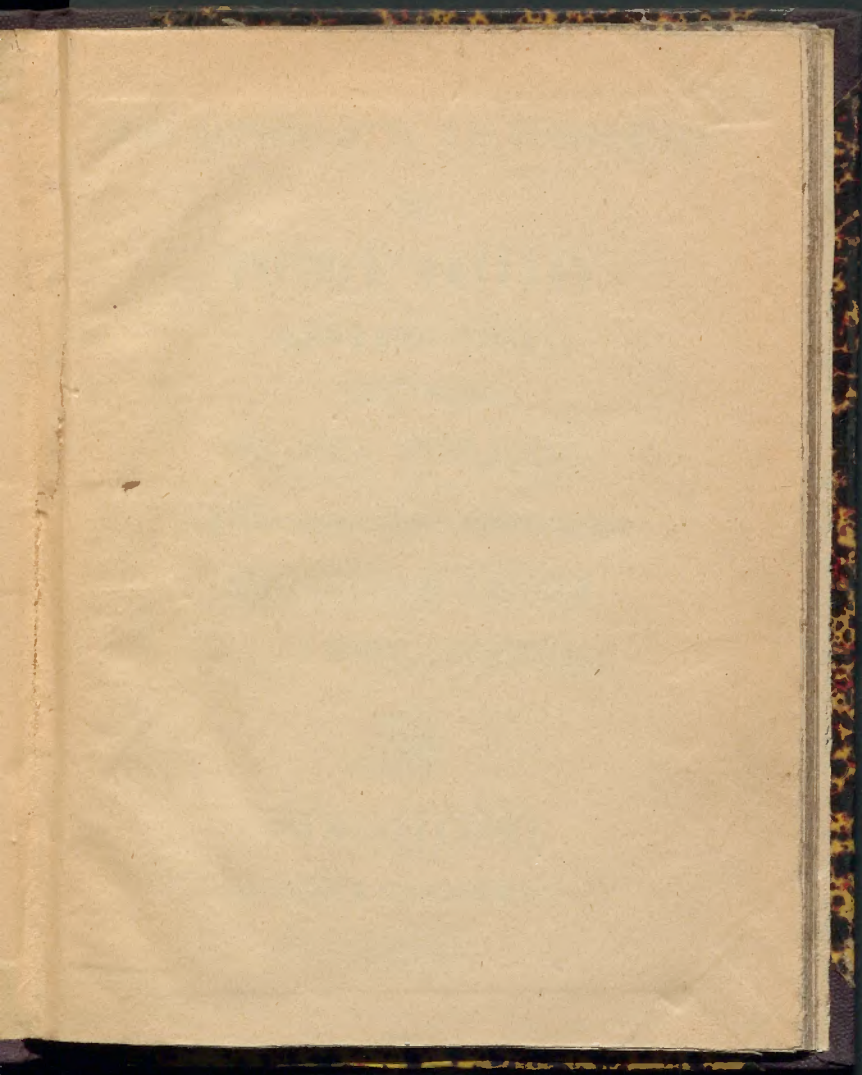

630

The image shows the front cover of a book. The cover is decorated with a dense, multi-colored marbled pattern in shades of yellow, black, and red. A vertical strip of textured purple material covers the spine and the left edge of the cover. A small, rectangular white paper label is affixed to the upper left corner of the marbled area, featuring the number '630' printed in a bold, black, sans-serif font.

17.630.

67. 6

ԱՏԼԱՐԳՕՒԷՔԻ ԱԼԷՔԻԱՐԱՔ

ՎԷ

ՍԱՅՍՈՒՑ ՓԱՇԱՆԸՆ

ՂՈՒԳՈՒԻ ՀԱԼԻ

ՀԱՅ ԴԱՐԱՆ

ՍԱՀԻՊԻ ԻՄԹԻԵԱԶ

ՀԱՅԻ ԷԶԶԵԹ ԷՓԷՆՏԻ

ԹԻՐՃԻԻՄԻ ԻՅԼԷՏԻ

Գ. Ս. ՄԱՂԱԶԱՅԵԱՆ

ԹԵՂ ՕԼՈՒՆՏԱՐԻ

Գ. Ս. Մ. ՖԱԳՐԻԳԱՍԸՆՏԱ

— 1872 —

AMERICAN JOURNAL

11

1878

1878

1878

1878

1878

1878

1878

1878

1878

— 1878 —

Մ ՈՒԳԱՏՏԷՄԷ

Պաիսի էնթաք թէրճիւման գալէմ ֆա-
հիր լիսան վէ սէպէպ իթիլաք զէպան վէ հա-
մէյ րէնկին պէյան օլ տըր քի՝ ֆէննի թաիհէ
աշնա վէ սաիլ էսպապ օլուպ , հատտա մէ-
մալիքի մահրուսէթիլ մէսալիք գապիլինտէն
նիճէսինի զապթ վէ իսթիլա , վէ ալէլ խու-
սուս Գօսթանթանիյէնին ֆէթինտէն տօլայի
մուզաֆէրիյէթի գազանմըշ օլան ֆաթիհ Սուլ-
թան Մէհէմէտ խան հազրէլէրինին զէմանըն-
տա մանսուպ սատարէթի հայիո , վէ ճամիի
շէրիֆին պայիսի օլան Մահմուտ բաշանըն թէր-
ճիւմէյի հալի իպթիտա զուհուրինտէն թա ին-
թիհասընա գատար վաքի օլան զիքր օլու-
նուր :

U N I T 2 2 5 4 1 1

The first of these is the fact that the
 system is not a simple one. It is a
 complex one, and it is one that is
 not easily understood. It is a system
 that is not easily understood, and it
 is one that is not easily understood.
 It is a system that is not easily
 understood, and it is one that is not
 easily understood. It is a system that
 is not easily understood, and it is one
 that is not easily understood. It is a
 system that is not easily understood,
 and it is one that is not easily
 understood. It is a system that is not
 easily understood, and it is one that
 is not easily understood. It is a system
 that is not easily understood, and it
 is one that is not easily understood.

ՄԱՀՄՈՒՏ ՓԱՇԱՆԸՆ

Վ Ո Ւ Գ Ո Ւ Ւ Հ Ա Ն Ր

Էվվէլա Սուլթան Մէհէմմէտին պապա-
սը Սուլթան Մուրատ խան հազրէթլէրի մահ-
րուսէյի Էտիրնէտէ սաքին օլուպ՝ վէ քանուն
Բատիշահի օլարաք պիր մէմլէքէթէ պիր՝ Վա-
լի վէ եախոտ պիր մէմուրնասպընտա պիր տէ
թէֆթիշ կիզլիճէ դային իտէրիտի , պիր կիւն
թէֆթիշլէրտէն պիրիսի Մանասթը քասա-
պասընա կիտիպ էյամը պահար մինասիպէթի
իլէ քասապայի մէսքիւրն տըշարըսընտա թէ-
ֆէրրուճ պիր մահալտէ կէղէրքէն սաղ թա-
րաֆնտա պիր պահչէի ֆէրահ ֆէզա վէ աղաճ-
լըքլար ալթնտա օթուրմուշիւշ տէօրտ եիւզ-
տէն միւթէճավուղ ըում փափազլարը պիր
պիրիլիլէ միւսաիպէթ իտէր կէօրիւպ պիրիսին-
տէն քէյֆիյէթի հալի սիվալ էյլէտի :

Ճէվապնտա՝ պունտան միւրատ հէր սէնէ
ատէթի քատիմէմիզտէն տիրքի Ինճիլ քիթա-

պընտան պիր մուհիմ մէսէլէ սիւալ իտերիզ ,
վէ հէր հանկը փափազ օլ մէոէլէյէ ճէվապ
վէրիրիսէ անը Տէսթօթ նասպ իտերիզ , էյէրչի
պունուն նիհայէթինէ վարմաք վէ քէյֆիյէ-
թի կիւզէլճէ աննամաք միւրատ իտէրսէնիզ
պուլուրուն չգլ սանտալիյէտէ թէնէֆֆիւզի-
տինիզ Եարըմ սաաթ սօնրա ֆէվայիտի տի-
նիյէտէն պիր թաքըմ օլունան սիվալ վէ ճէ-
վապ վէ մուպահասէ ագըպէթ մունագաշէյէ
գատար վարընճա փափասլարըն արասընտա
պիր ուզուն պօյլու ճիվան մէյտանէ չըքուպ
հայլի սէնէլէրտէն պերու պիլմէտիքլէրի մէ-
սէլէյի մէզքուրէ այաք իւզէրինտէ ճէվապ
իթասըլա մէվճուտ պուլունան փափազլարըն
ճիւմլէտի պաշգա պաշգա հիւսնու իլթիֆաթ
վէ հագըրնտա ֆէվքէլատէ թազիմ վէ թէ-
քըրիմ իլէ ճիվանը մէզպուրի Տէսթօթ նասպ
էյլէտիլէք :

Թէֆթիչի մէզդիւր պու հալի միւշահէ-
տէ , վէ պատէհու Ետիրնէյէ կէլտիղինտէ Սու-
թան Մուրատ խան զազի հազըթլէրինէ
մութթալիյէ օլտուզու ահվալտէն պիրէր պի-
րէր աըզ իլէ էսնաի քէլամտա մինասիպէտլէ

քասապաի մանասթըրա ուղրատըղընը վէ փա-
փաղլարն օլ սէհրատէ թէսատտիւֆէն կէօր-
տիւղինի, վէ պու հալի աճիպէյի կէօրտիւ-
կիւ անտէ՝ աննամաքսըղըն ավտէթի պայա
իքմալի հըզմէթ իյլէմիշ կիպի՝ վէ պայիսի
ճէմիյէթ նէտէն իպարէթ իտիկինի՝ վէ օլ պէօ-
յիւք փափաղ նասպ օլունան զաթըն լէհէյի
իւլեատէն հալի միւշքիւլաթ իյլէտիկինի՝ վէ
սայըր փափաղլար թարաֆընտան նէ կէօնա
իպրաղը թէշէքքիւրլէ պունուն հագղընտա
մէթհի սիթալիշլէր վուգու պուլտուկինի՝ վէ
պու քէյֆիյէթ մահզա ագլըն քէմալինի վէ
ֆէրասէթին զիյատէլիյի իճապընտան օլմա-
ղըլա, տօղրուսու պու ատէմ հըզմէթի Շահա-
նէյէ լայըք տըր գըլըգըլ աըղը թարիֆ իյլէտի :

Սուլթան Մուրատ խանը զազինին պիր
պիզգարուր թապիյաթը շէրիֆլէրի օլ փափա-
ղըն զէքեասընա մալիլ օլուպ հուզուրու շէ-
րիֆլէրինէ կէթիւրիւլմէսինէ զիատէ աըղու
իլէ տէր հալ նամէլէր եագըլուպ ատէմլէր թէր-
թիպ օլունարաք Մանասթըր փափաղը Գա-
սապ զատէյէ կէօնտէրտիլէր քի նամէ վիսուլ
պուլտուքտա :

ՄԱՅԼԻ ՆԱՄԷ

“ Օ՛ւ փափազը տարի հիւաֆէթ օլան է.
 “ տիրնէյէ իրսալ իտէսինիզ զիրա տիւր.
 “ ըիւ տէվլէթիմտէ իսթիխտամա լայըգը.
 “ մըշ ” :

Կիպի պիր թագըմ էլֆազը միւթէրատի-
 ֆէ քէլիմաթ իլէ նամէի մէզքիւրի օլ պէօ.
 յիւք փափազա իթա իյլէտիլէր, վէ պուսուս
 հազգընտա տախի պիր մէճլիսի հաֆիյէ թէր.
 թիպ իթտիլէր, վէ շու պահիստէ էհլի մէճ.
 լիս իքի թարաֆ օլարագ պիր թարաֆը կիթ-
 սին՝ վէ տիկէր թարաֆը կիթմէսին տէյէրէք
 վէլհասըլ միւճատէլէյէ գատար տիւչիւնճէ՝
 քէյֆիյէթի օլ պէօյիւք փափազա հէվալէ իյ-
 լէտիլէր :

“ Էյ վէթանտաշլարըմ իւլիւլ էմրէ ի-
 “ թաաթ լազըմ տըր զիրա իթաաթ իթմէ.
 “ յէնլէր եազընճաճըքտա ճէզալանըրլար,
 տէյէրէք հաթմի քէլամ իյլէտի :

(Ճիւմլէսի սէմինա) Օ՛ւրուհպանի օլ կիւն
 գասապայի Մանասթըր խարիճինէ պէրապէր :

ճէ մէվճուտ պուլունան փափազլար իսթիգ-
պալ իտիւպ այրըլտըղլարը եէրէ մէրմէրտէն
պիր տիրէք ինչա վէ էլհալէթիւհազիի Մա-
նասթըր գասապասը խարիճինտէ այրըլըք տի-
րէյի թէսմիյէ իտէրլէր :

Փափազը մէրգում տախի Սուլթան Մու-
րատըն ատամլարըն եանընտա եօլտա կիտէր-
քէն իսլամլա միւշէրրէֆ օլուպ իսլամիյէթին
շէրէֆինի գազանտըղը իչին իսմինէ (Մահ-
մուտ) թէսմիյէ իթտիլէր , վէ պատէհու մահ-
րուսէյի Էտիրնէյէ խանը միւշարիլէյհ հազ-
րէթլէրինին հուզուրու շահանէլէրինէ կէթիր-
տիքլէրինաէ փատիշահը ալէմիէնահ մումայի-
լէյհ Մահմուտուն հարաքէթ վէ ատապըն
թահսին վէ վասֆ էթտիքլէրինտէն զիյատէ
պուլուպ , օլ գէման մօլլա կիւրանի էպէտ իւլ
ֆէթի Սուլթան Մուրատ խանը հազրէթլէրի-
նին հավաճէսի օլուպ հուզուրունա կէլմէսինէ
էմը էյլէտի :

Վէ հավաճէյի մումայիլէյհ Սուլթան
Մուրատ խան հազրէթլէրինին հուզուրունա
կէլուպ խօճայա հիթապէթ պու Մահմուտու
իլմի Ինճիլտէ զիյատէ օլուպ մուհարէթի քէ-

մալտէ իմիշ, բէճա օլունուք քի՛ իլթի Գու- վէ
րանտա տախի իթինա վէ մունիս իյլէ յէսի- լի
նիդ, խօճա տախի էմր Փատիչահիտիր տէյէ- պի
ըէք Մահմուտ մօլլայա պիր եէր թային իյ- լէ
լէտիլէր վէ իքի սէնէ զարֆընտա իւմի թալիմ մէ
իյլէտի :

Պիր կիւն փատիչահ իւլամասընըն ճիւմ- լա
լէսինէ հապէր կէօնաէրտի քի՛ պու կիւն սա- տր
րայը հիւմայիւնիւմտէ պիր էնճիւմէնի տա- է-
նըլլէ պիրի իմթիհան օլաճաք տըր հազըր օ- ի
չունասընըզ, մապինտէ իրտտէյի միւլիւքեա, լա
նէ սուտուր իթմիշ՝ վէ պէր մուճիպի իրտտէ- լի
յի սէնիյէ իւլէմայի իզգամ տախի սարայը լա
չահանէտէ ճէմ օլտուլար . վէ օլ կիւն ազիմ լա
զիյաֆէթլէր վէրիլիպ հիւլաթլէր իքսա օլուն- մ
մուշտուր, վէ օլզէմանընրէյիսի իւլամ գազիի մ
ասկէր Ալի էֆէնտի գաբուճուլար քէթիլիւ- զ
տասընա խիթապէն վար չու իմթիհան օլաճաք ս
գարընտաչըմըզը կէօթիւրսիւնլէր տէյու էմր գ
իյլէտի :

Մահմուտ մօլլայը տէր ագապ մէճլիսի ն
իւլամայա կէթիւրմէք միւրատ իյլէտիքլէրին- յ
տէ, պաչընտա սիեահ բուշիտէ օլտուղունտան

վէ սիեպհ բօւշիտէ իլէ Վէճիսի իւլամայա կի-
րիլէմէյէ ճէղինտէն պաշքնա պիր պէյազ տիւ-
պէնտ սարուպ մէճիսի մէղքիւրէ տախիլիյ-
լէտիլէր . իւլէմայի հազըրան իլմինէ թազի-
մէն այաղա՞ գալգմալարը իլէ՝ Մահմուտ մօլ-
լա ճիւմլէսինին էլլէրինի էօրիւպ՝ ղիյրի սա-
տըր օլան պիրմահալէ օթուրուպ վէ իւլամա
էֆէնտիլէր հէր թարաֆտան մէսէլէ իյրաա
իյլէմէյէ պաշլատըքլարընտա, Մահմուտ մօլ-
լա պիլա թէրէտտիւտ մէսալիհի վէ սիւվալլէ-
րինէ մուգապիլ ճէվապը մագրում սահաթ
վիրէրէք ճիւմլէսի պիր աղըզտան աֆէրին է՛յ
ֆազըլ սատ աֆէրին սէտալէրինի գազանտը ,
վէ Մահմուտ մօլլա տըշարը չըգուպ քէնտու
մագամընտա գարարկիր օլարաք :

Մուամայիլէյհ Սլի էֆէնտի իւլամայի հա-
զըրունա խիթապէն , էֆէնտիլէր պու գարըն-
տաշը կէօրտիւնի՛ւզ միւ ճիւմլէմիզտէն ֆա-
զըլ պունուն իւլում վէ ֆէգայիտէ ֆազիլէթի-
նին քէմալինի թաստիքէն՝ հագգընտա պիր
մահզէր եաբըլարագ ղիյրինի պիտթէմհիք Փա-
տիշահա կէճնտէրիլէր :

Զաթը միւլիւքեանէ պու մահսէրի կէօր-

տիւղիւ կիպի եիւղիւնէ սիւրիւպ ճէնապըՀ ագ-
գա չիւքրիւ ֆէրափան իյլէտի : Վէ իւլէմա-
յէ իքինճի տէֆա ալարաք հիւթթէր կէօնտէ-
րիւ վէ իրթէսի կիւն Սուլթան Մուրատ խանԼ՝
վէգիրի ազգամը Գօճա Իպրահիմ բաշայա պիր՝
հատտը հիւմայուն իրսալ իյլէտի :

ՄԱԶՄՈՒՄԷ ՀԱՏ

“ Բիճա իտէրիմ քի պիր էհլի իլիմ ա-
“ տէմիմ վար տըր , պունուն իլմինէ րայէ-
“ թէն վէ հիլմինէ հիմայէթէն Վէգիրի ագ-
“ գամ իթմէք միւրատը հիւմայունումտըր ,
“ հաթրըմ իչին սէն տախիմագպուլ կէօրիւպ
“ Վէգիրի սանի օլասըն , տէյու պույուր-
մուշ տըր :

Մահմուտ փաշա Վէգիրի ազգամ նասպ
օլունարաք՝ մահրուսէյի էտիրնէտէ ատալէթ
իւղրէ իւչ երլ թէմամ Վէգիրօլուպ ազըպէթ
իւլմէրա վէ սայիր էվլիյայի ումուր փաշայի
միւշարիլէյի հագգընտա պիւհթան իթմէյէ
պաշլատըլար , վէ Մահմուտ փաշա հագգըն-
տա էնվաի կալիզ վէ նա մագուլ արիզալէր

Տէր ազապ սէրալի փատիշահի Էօնիւնտէ
սէրի գուրտուրուլուպ փաշաի միւշարիլէյնին
էլլէրի պաղլու վէիքի եագասընտան թու
թուլմուշ օլտուղու անտէ՝ մէյտանը սիյասէ-
թէ կէօթիւրիւպ, մահրուսէյի մէզքիւր ահա-
լիսի կիրեան վէ նալեոն օլարաք՝ ֆէրեատ ու
ֆիզանլարը՝ Քիւնկրէցի ասիւմանէ չըգարաք,
Սուլթան Մուրատ ահալինին ֆիզանընա մէր-
համէթէն փաշայի միւշարիլէյնի պաղըշլայըպ
մուրաֆա օլունմասընա էմրէյլէտի : Վէ պիր
գաչ սէնէ սօնկրա Սուլթան Մուրատ խան թա-
պը սէրա հագրէթլէրինին միւրկիւ ճանի գա-
ֆէսի թէնտէն ազատէ օլուպ, իրթիհալի տա-
րի պագա պուլուրմուշլար տըր : Օղլու Սուլ-
թան (Մէհմէտ) խան սէրիքի սալթանաթը

Օսմանիյէյէ ճիւղիւս իտիւպ՝ օլ վագթըն ա.
տէթի իւղըէ գըրգ կիւն մըգտարի մաթէմ
թութարլար իքէն՝ Գըրըմ ճանիպինտէն ալթ.
մըշ պինտէն միւթէճավուզ ասակիրի սէպէք
մազանը թաթար մահրու սէյի էաիրնէ սէհ.
թասընա խայմէնիին օլուպ, Սուլթան Մուրա.
տըն վէֆաթընը իշիտիւպ կէտիք, շիմտէն կէ.
րու փատիշահլըք պիզիմ տիր տէյերէք լիվալի
մէզպուրունէթրաֆընը իթթիհքեամաթապաշ.
լատըլադ :

Սուլթան (Մէհէմմէտ) խան տախի պոն
էհվալի կէօրիւպ քէյֆիյէթէ մութթալիյ
օլուքաւա, Մահմուտ փաշայի հուգուրունա
ճէլպ էտիպ : պոն հալ նիճէ օլմադ իճապ ի.
տէր տէյու ֆէրման պույուրտաք. քլարընաւ :
Մահմուտ փաշայ տախի փատիշահլըմ Ալի հիւմ.
մէթինիզ պէրէքեաթը իլէ անլէրին թէտա.
րիքլէրի կէօրիւլիւշ տիւր : Պէլէիմ Վէզիրի
Ֆիւշարիլէյհ Ի թաթարլարըն օթուզ գատաք
րուէսսալարընա գաֆթանլար իհսան իտիւպ,
գէհր իլէ մէթու հէտայալէր կէօնտէրիլմէսի ի.
փաշայի միւշարիլէյ տախի մէզքիւր հիւլաթլէ.
ըն իգսա իթմէք ի գրէ օլուպաւ ազիմէթ,

րէյիսէրինք պիր մահալէ չաղըրուպ շիմտէն
կէքոս Սալթանաթը Օսմանի սիզին տիր . անո
ճադ պիզէ միւսաատէ պոպուրմանըզը րէճա
հտէրիմ քի պու անէ դատար գայիտէտէն
պոպունան մաթէմիմիզին վատէսինէ ծն պէչ
կիւն գալըը թաքի մաթէմ թէմամ օլա .
վէ տավարլարլարըմըզ էթրաֆտտ տըր . ան .
լար կէիպ պատէհու մաթլուպունուզ հասը
օլուր , վէ շիմտիլիք շու հիլաթլէր ալա
թարիքիւրէճա սիզլէրէ լայըք ժմայարադ
իքսալ էլլէտիլէր . վէ պէնի տաթի քէնտու է .
լիմէ կիյտիրմէլիքիմ իշիւն մէմուր թային օ .
լունտուզում հալտէ էմը իյլէտի . հէման գա .
պուլ պուլուրմանըզը թէքուր իլթիմաս իտէ .
քիմ , տէմէսիլլէ կէօթիւրմիւշ օլտուզու հի .
լաթլէրի ռուհասոյէ պաշկա պաշկա կիյտի .
րիւպ , վէ ծն պէչ կիւն միւսաատէ օլաճադի .
նի վէ պու վէճհիլէ ահտի նիսաք իւզէրինէ
միւշարիլէյհ Մահմուտ փաշա կէքույէ ափ .
տէթ իյլէտի . վէ պիլահէրէ տաթիկիւնտէ
պէչ ալթըր րէճանըն վէֆաթը հավատիպլէրի
իշիտիլէրէք , վէ պու իւզտէն ասկէրի թա .
թար բէրաքէնտէյի բէրիշան օլմաղա պաշլա .

տը. օլ մըգտար ճիւնուտու թաթարանտան
օն պին գատար գալտըղը թահմին, վէ օլ վա-
գըթ մահրուսէ յի Խտիրնէտէհազըր պուլունան
ասակիրի նուսըթմէէսիրի միւլիւքեանէ տիւշ-
ման իւզէրինէ ալէլգաֆլէ հիւճիւմ էաիպ,
թօփ սէտալէրի այուքէ չըքմըշ, վէ տիւշման
տախի պիր մէրթէպէյէ վարտը քի՝ անճաք
իւշ տէօրթ պին գատար տիւշման թարաֆըն-
տան թահլիս օլունապիլմիշ տիր

Պու ճիհէթլէ սալթանաթը Օսմանիյէյէ
Թաթարլար թարաֆընտան պիր քէտէր կէլ-
մէյէրէք՝ շու եիւզտէն քէնտուլէրի միւնհէ-
զիմէն հէլաք օլուպ՝ պագըյէյի տիւշման գա-
րարը ֆիրարէ թէպտիլ վէ պու քէյֆիյէթ
մաթէմին գըրք պիրինճի կիւնինտէ վուգու
պուլտու: Անտէն սօնրա թէլալար նիտա ի-
տիւպ՝ թահթը Հիւքիւմէթտէ օլան մէմալի-
քի Օսմանիյէ՝ օլ կիճէ իճրաի շէնլիք օլուն-
սուն էմիրլէրի՝ վէ ալէթսապահ պատէ շէն-
լիք, փաշայի միւշարիլէյի Փատիշահըմ շիմ-
տէն սօնկրա Գօթթանթընիյէ ֆէթիինէ մուպա-
շէրէթ էտէլիմ, վէ զէմանը կէլմիշ տիր տէ-
յէրէք՝ հազըր օլան օրտույի Հիւմայունի ի-

կերմի պին նեֆեր իպլա , վէ Սուլթան Մէ-
հէմէտ խան հազրէթլէրի Մահմուտ փաշա-
յի ըէֆաքէթիյլէ պերապէր Կէլի-Պօլուտան
կէչիպ Պուրսայա , վէ անտէն Իզնիքէ վարը-
լուպ չէնտ մահ իգամէթ , վէ Իզնիքտէ սաքին
Էշրէֆզատէ վէ Հաճի Պայրամ վէլիյի զի-
եարէթլէ՝ Իզնիքտէն Գօսթանթընիյէյէ միւ-
թէվէճճիհէն Իզմիտէ , վէ Իզմիտտէն Գարա
տէնիզ ճանիպինէ եանի Էսկի-Հիսարա քի՝
Անատօլու-Հիսարը նամ մէվքիտէ պիր գաչ
այ գարար , վէ իսթիրահաթտէն սօնրա՝ Մահ-
մուտ փաշա տախի Փատիշահըմ գարչը եա-
գատա պիղէ սաքին օլաճաք եէր օլմայընճա
Գօսթանթընիյէնին ֆէթհի միւհասէր տէյիւ
տիր տէյու Սուլթան Մէհէմէտ խան հազ-
րէթլէրինէ սէօյլէյինճէ , լալա պու պապտէ
նասըլ թէրթիպ էտէրիսէն՝ էօյլէճէ իճրա էյ-
լէ , տէյու ֆէրման պույուրուճա , տէր ա-
գապ Գօսթանթին ճանիպինէ մէմուր վէնա-
մէյի մահսուսէ իրսալ էյլէտիլէր ,

ՄԱՍԼԻ ՆԱՄԷ

“ Փատիշահըմըզըն պու թարաֆա թէշ-
 “ րիֆէրի հալինտէն սիւալ օլունուր իսէ՛ պու
 “ տիեարըն ապ ու հավասի Փատիշահը ալէմ-
 “ փէնահըն վիճուտինէ թարի օլան իլլէթին
 “ քէսպի աֆիյէթլէ միւպէտտէլ օլմաղա սէ-
 “ պէպ օլաճաղը աթըպպա թարաֆընտան պէ-
 “ յան վէ գարար վէրմիշլէրինտէն տօլայը
 “ կէլմիշ տիր, վէ պիրտէ պէյնի հիւմատա
 “ պուլունան տօթլուղա պինասէն՝ կէօրիւշիւ-
 “ լիւպ միւլաղաթ օլունմաք վէ քեահիճէ թէ-
 “ նէֆֆիւղ իտիլմէք իւղէրէ՛ գարշու եագա-
 “ տան սահիլի պահիրտէ պիր իգամէթ կեահ
 “ մահալ ճաիզ մաթլուպու Հիւմայունու տըր,
 “ իւմիւտ իտէր քի՛ թէրէտտիւտ կէօթէրիւ-
 “ մէյէրէք իթասընա հիւմէթ պուլյրուլա ” :

Մաալինտէ օլարաք թաստըք պուլյրու-
 լան թահրիրաթը Սատարէթի ազգամիյի միւս-
 թասիսիպէն, կէճնաէրիլէն մէմուր Գըրալը
 Գօսթանթիյէ նամէյի մէզպուրի իթա, վէ
 տէր հալ միհրի նիֆէք վէ նամէյի թէֆիմի
 իտրաք իտիւպ՝ ասլա իմթինա օլունմայուպ

էմբրինի ալարըը անտէ , Անատօլու-Հիսարի
գալէսինէ մուպաշէրէթ էյլէտիլէր , վէ պիր
ազ միւստուէթ սօնկրա եինէ պիր Թահրիրաթ
Սատարէթը ազզամի Թաստիր պույրուլմուշ
տուր քի :

“ Զօթու գատիմէմիզ , Եվվէլքի վիրիւ-
“ միշ օլմն մահալտէն զիյատէսիյէ մէմնուն
“ օլտուրուլմուն Թարիֆի միւմքին օլամայուպ ,
“ արթըք շու հալէնազարէն տօսթլուղումու-
“ զու Թէճէտտիւտ իթմէք , վէ Թէշէքքիւ-
“ ըի պիր տէրէճէյէ արթըրմըշըքի՝ պունուն
“ պէյսմի տալա գապիլ օլամայաճաղընտան ,
“ շու միւսատտէմիզէ իլավէյի ճէմիլէ օլմագ
“ իւղրէ դարշու Թարաֆտան պիր մահալքի
“ Էօքիւ լտէրիսի գատուր մահալին իթասըար-
“ զուսիմտէ պուլունտուղումուղու պէյան ի-
“ լէ պէրտպէր պիր Թագըմ Թէշէքքիւրէ հա-
“ վի օլարաք , մէմուը Թայինի իլէ ճանիպի
գըրալտ իրսպի իլէ՝ Եվվէլքի կիպի վէրիսին
պիր մըգտար եէրտէն նէ՝ օլապիլիր տէյէրէք ,
Իթասը Էմիլ Մահմուտ փաշայա կէլէրէք՝ օլ
տէրիյէ պիլք քէսկին պըշաք իլէ Թիրշէ էյլէ-
տի , վէ անտէն սօնկրա օլ տէրի նէ մըգտար

մահալ իհաթա էտէրիսէ թիւշէ շէքլինէ վա-
զի, վէ Սուլթան Մէհէմմէտէ երսալ իտիւպ
ասքէրին դարշը եագայա կէշիրիլմէսինէ ըուխ-
սաթ թալէպ էտիւպ, ասքէրտիր ըէֆթէ ըէֆ-
թէ Բուլմէլի թարաֆընա օլ թիրիշէնին հու-
տուտի դատար պիր օրտուկեա՛ն թէրթիպիյլէ՛
էթրաֆը էրպատընա պիր հիսար պինա օրու-
նուպ, Գօսթանթին պու հալի կէօրիւնճէ՛ ա-
գըպէթիննէ օլաճաղինի թէֆհիմ, վէ իթտի-
ղի իշէ փիշման օլարաք զէհի հէյալի մահալ
(սօն փիշմանլըք էլէ կիրմէզ) չի ֆայտէ տէ-
յու սապը էյլէտի իսէ տէ, օլ զամանտա Ըս-
տանպօլուն զախիրէսի թամամէն Գարա տէնիզ-
տէն կէլիր իմիշ. զիրա Ագ տէնիզտէն զա-
խիրէ կէլմէմէսինէ պաշլըճա սէպէպ կէլի-
Պօլու սանճաղի թահտը մէմալիքի Օսմանիտէ
պուլունտուղու ճիհէթլէ, զախիրէնին Գարա
տէնիզտէն վիրուտինէ իհթիյաճ պու իւզտէն
օլտուղի, վէ ասաքիրի Իսլամ իոթիհքեամաթ
վէ իմալը թապէէ վէ գըլայի հագանիյէ վա-
զը թօպ կիպի, լէվազըմաթը հարպիյէ կիզ-
լիճէ թէտարիքիյլէ Գարա տէնիզտէն մու-
րուր էտէն զախիրէ կէմիլէրինէ թօփ էնտախ-

Թի իլէ Լստամպօլուն զախիրէսի շու իւզտէն
մունգաթի օլուպ՝ ահալիյի խըրիսթեան գահ-
տը կըլայէ տիւշար վէ գէպուն օյաուքլարը
թարրֆտէն միւսթաղնի պուլունմուշ տուր :

Վէ պատէհու պիր վաղըթ տլէլ դաֆլէ
օն պին գատար առկէրի փատիշահի իլէ Օք
մէյտանընա գատար Բումէլի դըյըսընը զապ-
թը վէ թէսհիր էյլէյիպ մէզքիւր Օք մէյ-
տանընը պիր օրտուկեան խտտահաղիյլէ գար-
չը թարաֆա կէշիլմէսինէ տաիր րէյ վէ թէտ-
պիրլէրին դարարընա չալըշտըքլարընտան ,
խուսուսու մէզքիւր հադգընտա Մահմուտ
փաշա տէր քի՝ փատիշահըմ պունտա նիճէ
պիր զէման իդամէթ իտէրիզ . Փատիշահի
ալէմ րէնահ փաշաի միւշարիլէյհէ խիթա-
պէն՝ պու պասլտէ րէյինիզ նէ իօէ պէյան է-
տինիզ . սուալինէ ճէվապէն , էյ հալիֆէյի
րույի զէմին՝ փափաղլարըն դավլի պունուն
իւզէրինէ տիր քի՝ միւսլիմանլար դարատան
կէմի իւրիւթմէտիքճէ Լստամպօլ հիշ պիր
ֆէրտին զապթը վէ թէսխիրինէ կէչմէզ տէր-
լէր . իմտի պիզ տախի փատիշահըմըզըն իւ-
լիւ վէ հիմմէթի իլէ պու իշէ շուրու իտէլիմ

տէյէրէք գարար վիրուպ՝ Մահմուտ փաշա
 Կէտիկ փաշայը պէրապէր ալուպ Օք մէյտա-
 նը թարաֆընտան պիր գատիրկա թէտարիք
 իտուպ՝ ալթընա թէքէրլէքլէր եաբուպ գա-
 ռատան պիր էչրէֆ սաաթտէն գատիրկաի
 մէզպուրի իւրիւտիւպ տերեայէ ինտիրէրէք՝
 տէրունինէ ասքէր վէ թօբլար վագիյլէ եել-
 քէն քիւշատ գարշը եագատա ֆէնէր քա-
 բուսունա ասդրու վարտըլար, վէ թօբ իլէ
 մէզքիւր քաբույու հէտմ իթմէյէ չալըշտըք-
 լարընտան վէ պէրի թարաֆտան թօբ քա-
 բուսի իլէ սիլիվրի քաբուսունտան իչէրի կիր-
 մէք միւրատ իյլէտիքլէրինտէն իչէրտէ պու-
 լունան ահալի տաշրատա պուլունան ահալիի
 իսլամ իլէ քըրք սէքիզ սաաթ լաէն գաթի
 մուհարէպէ իթմիշլէր իսէ տէ, պի ազնի
 Հիւտաի միւթէալ իւշիւնճիւ կիւնիւ ասաքի-
 ըի իսլամ տահիրի Գօստանթին օլտուլար,
 վէ ահալիի Գօստանթին արթըք տուրմաղա
 մէճալլէրի գալմայուպ ֆիրարէ գարար էյ-
 լէտիլէր. թարաֆը իսլամ մէսրուրու հէն-
 տան օլարաք՝ Սուլթան Մէհմմէտ խանը
 զաղի Մահմուտ փաշա ըրֆաքէթիյլէ պիր

եիւքսէք մահալէ չըքտըլար, վէ պիրէր օք
էնտախտի իլէ գազլ էյլէտիլէր քի Այասօֆ-
եայը քէպիրէ գանկըմըզըն օքու ուլաչըր ի-
սէ անըն օլտուն տէյէրէք պիր մուքավէլէ
Սուլթան Մէհէմմէտ խանը զազինին օքու
Այասօֆեայը քէպիր իւզէրինէ թէսատտիւֆ
խտուպ, վէ Մահմուտ փաշանըն օքու մէթ-
ֆուժ պուլունտուղու ճամիի շէրիֆին իւզէ-
րինէ պիտ թէսատտիւֆ մէկէր ճամիի մէզ-
քիւրուն մահալլի պիր ազիմ քիլիսէ իմիշ
ռէկիրտէրէք էվվէլա Այասօֆեաեա կէլիպ
վէ իշէրիյէ տախիլ օլտուքլարընտա, մէկէր
պագըլէյի ռէյուֆ տիւշմանի վար իմիշ վէ
իւզէրլէրինէ սիւահչօրան հասսա թարաֆլա-
րընտան հավալէի սէյֆ գըլընարաք՝ մատա
րուհպանըն ճիւմլէսինի գայտը պէնտ էտէ-
րէք, անտան սօնրա եէտի գուլէ թարաֆը-
նըն ֆէթհինէ մուպաշէրէթլէ՝ օրատա պու-
լունան սուֆահանըն վիճուտլէրի գալտըրը-
լուպ՝ պիր մըգտարը տախի պիր թարաֆըն-
տա կիզլէնմիշ օլտուքլարի խապէր ալընա-
րաք՝ էվվէլքի մէնվալ իւզրէ թէրթիպ օլու-
ուպ՝ ըուհպան թարաֆընը վէ թարաֆտա-

ընը եէտի գուլէյէ մահպուս էյլէտիլէր.
վէ Ստամպօլուն հէր թարաֆընը գապզէյի
թասարըուֆունա կէչիրիպ' հալքը ալէմ ա-
սաիշի հալ քէսպ իտիւպ' ճիւմլէ էրքեանը
տէվլէթ հէր պիրի եէրլու եէրինտէ գարար
իթտիրիլմէսինտէն նաչի, իթթիֆադա պիր
կիւն Սուլթան Մէհմմէտ խանը զադի Մահ-
մուտ փաշայէ տէր քի' լալա սէնին տիրայէթ
վէ ֆէթանէթ մուգտաղասընճա' շու էմըը
հայրը ազիմ' վէ միւհիմմէյէ մուքթէտիր օ-
լուպ մէյտանէ կէթուրտին' վէ գարատան կէ-
մի իւրիւթտիւն' արթըք պէր մուգտաղաի
գապիլիյէթ գարտանլըք բութպէսինի իհալէ
վէ թէվճիհ իյլէտիմ . փաշաի միւշարիլէյհ
մէմնուէն վէ մահգուզէն գապուլ իտէրէք
եէրինէ կիտիպ փաշայը միւշորիլէյհ պիր գայ-
մագամ'նասպիլլէ' քէնտուսի բուի տէրեատէ
գատիրկալար իլէքէշտի կիւզար իտիւպ' Չա-
թալճա գաղասը շէհրի ազիմ վէ միւհքէմ վէ
կայէթ մէթին հիսար իմիշ քի' վէ իշինտէ
պէշ ալթը իւզտէն միւթէճալուգ աշկըյա վէ
հայատիտ շախսըն մէվճուտ օլմասը իլէ ճա-
պէճա Ստամպօլուն էթրաֆընա ալէլ քաֆիէ

նիճէ քէսան կէլիպ կարաթ վէ իսալի հասա-
րաթ իտէրլէր իմիշ . մէկէր պու հալ Մահմուտ
փաշայա մալիւմ օլտուքտա՝ տէր ազապ առ-
կէր վէ միւհիմմաթ վէ թէտարիքեաթը հար-
պիյէյի միւհէյէա իյլէտիքլէրինտէն սօնրա,
Չաթալճա գաղասը ֆէթհի իսթիլա օլունտու-
ղինի՝ Սուլթան Մէհմմէտ խանը զաղիյէ կէ-
լիպ հապէր մէսէրքէթ էնճամի թահգիլիյլէ
պէրապէր՝ վէ մուզաֆէրիյէթ տուա-
լարը էտէրէք՝ վէ ճէնապը իզղէթէ թէշէք-
քիւրի ֆէրավան իֆա իաիւպ , պունուն իւ-
ղէրինէ էմրի փատիշահի շէրէֆսուտուրիյլէ,
լալա պունտան սօնրա Բումէլի Պէյլէր պէյի
ուհտէնիզէ հավալէ օլունտու . արթըք ճէվա-
նիպի մէզքիւրէ ասաքիւրին թէրթիպի իլէ
զապթ վէ թէսիւրինէ թէշմիւրի սաք իթիմամ
օլունա տէյոր ֆէրմանընա իմթիսալէն թէ-
տարիքին կէօրտիւլէր . վէ պու սըրատա տա-
խի գազիի աաքէր Սլի էֆէնտի հաճճը շէրի-
ֆէ կիթմէք իւղէրէ Փատիշահը ալէմ բէնահ-
տան իճաղէթ իստէտիքտէ՝ հավաճէմ եէրի-
նիզէ քէնտինիզտէն ֆաղըլ պիր քիմէսնէ
թէտարիքինտէն սօնրա հաճճը շէրիֆէ ազի-

մէթ իյլէյին ճէվապընը պուլյուրտուքտա ,
միւշարիլէյի Սլի էֆէնտի քէլամա աղաղ ի-
տուպ՝ փատիշահըմ պու տաիլէրինտէն էֆ-
տար մէկէր Մահմուտ փաշա դուլունուզ օլա
տիմէսիյէ , օլ զէման էպիւլֆէթիհ Սուլթան
Մէհէմմէտ խանը դաղի իւզիւնիւ փաշաի
միւշարիլէյի տէօնտիւրուպ՝ քազէսկէրլիք
ուհտէսինտէն կէլուրսինիզ տէտիքտէ , էմիր
փատիշահըմըն տըր , վէ լաքին էֆէնտի միւ-
շարիլէյի ուստատըմ պուլթենտուղունտան
էտաի ֆէրիզէի հաճը շէրիֆ իտինճէյէ գա-
տար հըզմէթլէրինի էտա իտէլիմ , օլ վէջի իլէ
էտաի հըզմէթ իտէճէյինի վատ իյլէտի :

Միւշարիլէյի Սլի էֆէնտի օ ճիհէթլէ
հաճը շէրիֆէ ազիմէ իտուպ՝ քէնտոնսի՝ղի-
ատէ բիր ատէմ օլմաղլա անտա վէֆաթ ի-
տուպ , վէֆաթընըն հապերի իւզէրինէ՝ փա-
շաի միւշարիլէյի էսալէթէն գազէսկէրլիկի
թէֆիզ իտէրլէր . վէ պու գայտէ իւզէրինէ
վէզիրի ազամ վէ հէմ գաբտանը տէրեա՝ վէ
Րում էլի պէյլէր պէյլիկի՝ վէ գազէսկէրլիք
հըզմէթի մուլթէնասի , եանի շու տէօրտ մու-
ճիպին հագգընտան կէլիր իտի . վէ հէր սէնէ

քէնտուսինին եէրինէ գայմագամ նասպ ի-
տուպ՝ պա էմիր փատիշահի էրպաին չըքա-
րըր իտի . հէօքիւմէթէ պիր կէօնա լէքէ կէ-
թիրմէզ , վէ ահալինին իսթիրահաթինի միհ-
վէրի լայըքընտա ճէրէան իթտիրիւր իտի :

Ճամիր շէրիֆէ օլան եէրտէ պէօյիւք
քիլիսէ օլտուղի եօքարտա թարիֆ օլունմուշ
իտի . պիր տահա պէյանէ հաճէթ մէս իթ-
մէյէճէղինտէն , գիլիսաի մէզքիւրի հէտմի-
լէ քէնտու իսմինէ օլարաք ճամիր շէրիֆի
պինա իթտիրմէք բուխսաթընը ալարաք , վէ
հէտմի սըրասընտա թէմէլինտէն նակեան իքի
ատէթ հիւսրէվանի քիւք դահիր օլուպ՝ իշլէ-
րինտէ մալամալ ալթուն զուհուր էյլէմիշ . վէ
պու քէյֆիյէթ Սուլթան Մէհէմմէտ խանը
զաղիյէ իրիշինճէ՝ փատիշահ տաիի լալտ
ճիւլէսինի սանա իհսան իյլէտիմ՝ . ֆէրմանը՞
նը ալտըղը անտէ փաշաի միւշարիլէյհ տէր
աքապ պինա օլունան ճամիսինէ կէլուպ՝ իշլէ-
յէն մուլթէմէթ վէ ուստատ վէ ըրկատ վէ
ամէլէնին ճիւմլէսինի պիր մահալէ թէճէմմիւ
իտիւպ նիտա իյլէտի քի՝ պէնիմ պու ճամի
հարճընտա տուհլիմ գալմատը , աքճէսի քէնս

տու թեմէլինտէն չըքտը , միւրատըմ պու
տուր քի շու զիքը օլունան ամէլէ ճամիտէ
իշլէյէլէր , տիլէրլէրսէ տիննէնսիւնլէր վէ
թէնէֆֆիւզ իյլէսինլէր . զինհար քիմէննէ
թարաֆընտան աշաղը վէ եօքարը չըքըն վէ
չալըշըն տէյու թաճիլ վէ թագիք իթմէյէ-
լէր , քէնտու էհտիեարլարը իլէ իշլէյէլէր
տէմիշ . էլ գըոսա պու հալ իլէ ալթը եըլտա
թէմամ օլուպ՝ ճամիլ մէգքիւրուն պու միւտ-
տէթ իշինտէ հիթամ բէգիր հուտուլ պուլ-
մաղլա՝ պիր ճումաա կիւնիւ քիւշատ վէ պա-
ատ էստէլաթ փաշաի միւշարիլէյհ տալի
մէհրապ փիշկեահընտա սէճճատէ նիշին օ-
լուպ պիր մըգտար միւրագապէտէ իքէն ույ-
գու զալէպէ իտիւպ՝ վագաասընտա ինպիա
ճանիպի ճէնապ րէսալէթքէնահիլէրինտէն հէր
նէ իշարէթ օլտի իսէ եինէ քէնտուսի պի-
լուր . փաշաի միւշարիլէյհ նակեահ ույգու-
տան պիտար օլուպ՝ պիր մէրթէպէ աղլէր վէ
նալէի կիրեան իյլէր քի՝ թաապիր օլունմաղ
տէրէճէյէ վարմըշ , մուգատտէմա ճամիլ շէ-
րիֆին թեմէլինտէն չըքան ալթունուն պա-
ղըյէսինի կէթիրուն տէյու հուզուրու շէ-

ըրիֆլերինտէ օլան էրպապ տէվլէթէ խիթապ
խոռապ տէր քի՝ « միւսլիւմանլէր սիզ շահիտ
օլասընըզ քի՝ ավուճուճուն իշինտէ հէր նէ
գատար ալթուն չըգար իսէ հագ ճէլլէ ու
ալա հագըրէթլէրինին պին պիր իսմի շէրիֆի
հագկը իշին Մէտինէի միւնէվլէրէ ֆուգա-
րասընա վագըֆըմ՝ օլսուն , տիյերէք թէ-
վէքքիւլէն սունար՝ ալտըղը պիր տվուճ ալ-
թունի ճիւմլէնին միւնէլէրինտէ թատատ ի-
տէրլէր , թէմամ պին պիր ալթուն չըգար
հիչ պիր տանէ էքսիկ տէկիլ . պու ճիհէթլէ
էհալէթիւ հագիի Մէտինէի միւնէվլէրէնին
էհալիի քէրամէ հէր սէնէ սիւրէ պէնտ օլա-
րագ փաշաի միւշարիլէյհին վագըֆը ճանի-
պինտէն իրսալ օլունուր :

Շահատէթ Մահմուտ փաշաի վէլիի պէյթ

« Հէր քի ամէտ էհլի ֆէնա խահէտ »

« Պու անկի եա պէնտ վէ եա գիսէտ խիւ-
տա խահէտ »

Միւշարիւէյ Մահմուտ փաշա հաղորէթ-
 լէրինին վիւզարէիկինտէն մուդաթտէմ՝ վէ-
 զիրի ազգամ ոլան գօծա Իպրահիմ փաշանըն
 հարէմի վէֆաթ իտուպ՝ Սուլթան էլպիւ-
 Փաթիհ Մէհմմէտ խանը զաղինին իգպալ-
 լէրինտէն պիր հիւսնիւ ճէմալ վէ մագպուլէ
 պիր ճարիյէ վերմիշլէր իմիշ, վէ Սուլթան
 Մուրատ մէրգում Մահմուտ փաշայէ վէզիր
 սանիլիկէ գապուլ պիրլէ՝ պունճա միւտտէթ
 եինէ վէզիրի ազգամլըք արգուսի տիմաղըն-
 տան զպիլ օրմամըշ իտի . վէ Մահմուտ փա-
 շայէ օլան հաքէտի կիւն պէ կիւն թէգայիտ
 իտուպ իթթիֆադ պունտան ագտէմ Իպրա-
 հիմ փաշա վասէթասըիլէ Մահմուտ փաշա-
 յէ պիր խըտմէթ քեար լնթիսուպ իթտիրմիշ
 իտի . ախըր իւլ էմր Մահմուտ փաշանըն հէ-
 լաքընա սէպէպ օլան մէրգում խըտմէթ քեար
 օրմուշտուր : Ճարիյէ սէպէպիյէ տէսիսէ վէ
 հիւլէյէ միւպաշէրէթլէ պիւհթան իթմէկէ
 շուրու իտուպ ախըր իւլ էմր (էլ խասէտ իթ-
 մէկէ մահրում) գազըյէսինճէ Իպրահիմ փա-
 շա պիր կիւն օլ խըտմէթ քեարէ մախֆի խա-
 պէր կէօնտէրտի քի՝ « նէ իյլէրսէն իյլէ

“ Կէօրէյիմ սէնի Մահմուտ փաշանն մէօ-
“ հիւրինի պիր պէազ քեաղըտէ թէմհիյր
“ իտուպ թարաֆըմա իրսալ օլունմասընա
“ հիմմէթ իտէրսէն սանա զիատէսիյլէ իք-
“ ռամ իտէրիմ, տէյէրէք մէրգում խըտ-
մէթքեարի իյֆալ իյլէմիշ . վէ օլտախի պիւ-
մէզիքլէ պիր պէազ քեաղըտ իւզէրինէ փա-
շաի միւշարիլէյհին մէօհիւրինի պասուպ Իպ-
րահիմ փաշայա կէօնտէրիր . մէ փաշաի միւ-
շարիլէյհ տախի Մահմուտ փաշանն ազզըն-
տան օլարաք քէնտու խաթունի օլան ճարի-
յէյէ խիթապէն պիր նամէ թէրթիպ իյլէ-
լէտի քի՝

ՄԱՍԼԻ ՆԱՄԵ

“ Էյ տուխթէր փաքիզէի խուպ ըույ
“ զաթը ըամէթինիզ հասէնէ՝ վէ շու թազէ-
“ լիք իլա ախըր իւլ էօմր պադի օլմատըղը
“ թէֆսիւմա օլտուղունա թաթվիլ քէլամ ի-
“ ճապ իթմէյուպ , պէօյլէ Իպրահիմ փաշա
“ կիպի պիր փիր նաթիւվանէ չիքեար օլմադ
“ ըէվա՝մըտըր . շու հէնկեամը ճիվանլըքտա

“ պու մագուլէյէ եէսիր օլմագ նիճէ մինա-
 “ սիպ կէօրիւպ թէհամմիւլ իյլէրսին , զիրա
 “ հէր պիր շէյին չարէի թէտպիրի օլտըղըն-
 “ տան նէյլէրսէն էյլէ՝ հէման իսթիեարի
 “ պիր թարիգլէ զէհիրլէյուպ հէլագ օլտուք-
 “ տա պէն սէնի քէնտիմէ թէզվիճ իտէրիմ ,
 տէյերէք պունա միւթապիք նիճէ դապիհ
 գապիհ նէսնէլէր թահրիբիների թէրթիպ իտէ-
 րէք , օլ տէմ պու եագտըղը քեաղըտը իպ-
 րահիմ փաշա պիղգաթ քէնտուսի նըսֆ էլ-
 լիտէ կէօյա սուրէթ զաղէպտէ օլարագ քեա-
 ղըտը մէզպուրի տօղրուտան տօղրուեա սէ-
 րայէ վարուպ հուզուրու միւլիւքեանէյէ եիւզ
 սիւրէճէկիների արզ սլ իսթիգան իյլէմիշ . վէ
 վուգու պուլան միւսաատէյէ մէպնի՝ միւնա-
 ֆըքանէ աղլամաղէ պաշլայուպ՝ Մահմուտ
 փաշա հագկընտա իհտաղ իյլէտիկի քեաղը-
 տը թագտիմ իտէր , վէ գըրաաթ իլէ ֆիւ
 հալ զաղէպլէներէք նըսֆ էլլիտէ էմր իտէր
 քի՝ Նէտի գուլէյէ հապս օլունմասը խուսու-
 սունա ֆէրման պույուրտուլար . վէ էմրինէ
 իմթիսալէն Մահմուտ փաշաեա օն պէշ նէ-
 ֆէր գարուճու թաեին օլունուպ օլ սաաթ-

սասթտա փաշաի միւշարիւէյհին գօնաղընա
կիթտիքլէրինտէ՝ հադկընտա օլան էմրի պէ-
յան իյլէմէլէրի իլէ հէման Եէտի գուլէյէ
կէօթիւրտիւլէր . վէ խըտմէթինէ տէօրտնէ-
ֆէր ատէմ գօյտուլար :

Հաթտա պիր ըիվայէթ իպրիգտար մէ-
մուրիյէթիյլէ պուլունան Սինան իամինտէ պիր
ատէմտէն մէնգուլ տըր քի՝ մումաիլէյհ Սի-
նան մուախիւէրէն փաշաի միւշարիւէյհին էվ-
գաֆընա միւթէվէլլի թաին գըլընարադ տօգ-
սան պէշ եաշընտա վէֆաթընտան սօնկրա՝
տէվլիյէթ օղլունա ինթիգալիյլէմիշ տիր . պու
մէնագէպի պապասը Սինան քէնտի աղգըյլա
ըիվայէթ իյլէտի . պու թագաիրճէ թահրի
օլունսա միւթէվէլլի նէսլի մէրգում Սինանէ
գատար օլաճագ տըր . պիզ եինէ փաշաի միւ-
շարիւէյհին ահվալընա կէլէլիմ :

Եէտի գուլէյէ հասսն օլտուղն անտէ
Իզհիքտէ պէյաթ իյլէտիկի Էշրէֆ գատէ
հաղրէթլէրինէ ալէստհրէ մէքթուպ կէօն-
տէրտի :

ԽԻԻԼԱՍԱԻ ՄԵՔԹՈՒՊ

“ Էյ հաղրէթի շէյխ պիզիմ էհվալը-
մըղ նէյէ միւնճէրը օլուր ” տէյու իաթի-

ֆար իյլէմիշ, վէ պու մէքթուպի քէնտու
 թէվապիլէրինտէն պիրիսինէ սըփարըշ իտէր.
 թէվապիսի Իզնիքէ վասըլ օլտուքտա՝ հազրէ-
 թի շէյի հեման միւրագըպէյէ վարուպ պա-
 տէհու մուպարէք պաշըն գալտըրուպ մէր-
 գումէ տէր քի՝ հէյվանընա սիւար օլ վար
 ֆիլան գարիէտէ ֆիլան մահալտէ պիր շէրի-
 ֆէ հաթուն վար տըր՝ Մահմուտ փաշայա օլ
 հաթուն պէտտուա իյլէմիշ տիր, վար հա-
 թունա պիզտէն սէլամ էյլէ Մահմուտ փա-
 շայա տուա իյլէսին, զիրա փաշաի միւշա-
 րիլէյհ զազէպի փատիշահէ ուղըամըշ, հե-
 ման տուանըգա միւհթեմ տըր տէյէսին՝ օլա
 քի թէսքին զազէպ օլմուշ օլուր. տէր ագապ
 մէրգում խըտմէթքեար օլ գարիյէյէ վա-
 րուպ հաթունըն խանէսինի տագ իտուպ ի-
 շէրուտէն նէ խապէր տէյու ճէվապ իտէր.
 Մահմուտ փաշանըն ատէմի եմ՝ վէ շէյի
 էֆէնտինին սէլամը վար տըր, փաշաի միւ-
 շարիլէյհէ Փատիշահ հըշմ իյլէմիշ տիր,
 խայըր տուա իյլէսին տէյու ըէճա իտէրլէր,
 վէ իւմիւտ տիր քի՝ տիրիզ պուեուրմաեասը-
 նըգ տէտիքտէ, սըտգ իլէքեա՝ նէպի Ալլահու
 տէր՝ զիրա պու կիճէ վագաամտա կէօրտիւմ
 քի տուամըն գապուլ օլտուղի թէպչիր պույ-

րուլտի . էյ օղլում Մահմուա փաշայա պէտ-
տուա իթմէկէ սէպէպ պու տըր քի՝ էյրի-
կէօղ դալէսի ֆէթինտէ փաշաի միւշարիլէյհ
սէրասկէր իտի , օլ զէման պիր մըգտար ա-
րապ թայիֆէսի սիլքի ասկէրիյէ իտիսալ օ-
լունմագ իւզրէ եագուպ , վէ օլ էսնատէ իթ-
թիֆագ թաիֆէյի մէզպուրէտէն պիր նամա-
գուլ հատիսէ սատըր օլուպ , պիր դաչ քիմ-
սէյէ սիեասէթ օլունարագ , հիքմէթի խիւ-
տա պէնիմ՝ օղլում պէրապէր պուլունուպ
գաթլ օլմասը իլէ օ զալիմին մէրագը ճանը-
մա քեար իթմէքլէ՝ օ աթէշիմ արասընտա
պէնիմ՝ օղլումու գաթլ իտէն Փատիշահ խըշ-
մինէ օղրասուն տէմիշ իտիմ , վէ հէմտէ Մահ-
մուտ փաշա տախի պու իշի թագզիպէն իթ-
միշ տիր , նըզամը ալէմ իշուն էթմիշ տիր ,
լաքին օղլուլ աճըսը պիր մէրթէպէ զալէպէ
իյլէտիկի պէնի պի իհթիեար իտուպ պէտ-
տուա իյլէտիմ , օլ զէմանտէն պէրու օն տէօրտ
եըլ տըր պետտուամ շիմտի մագպուլ օլտու ,
վէ պու խուսուստա փաշաի միւշարիլէյհին
ախրէթինէ զարարը եօգ տըր , աթըլան օգ-
կէրույէ տէօնմէզ՝ պունուն տէֆինէ հիշ պիր
վէջհ իլէ թախլիս վէ մէճալ օլմատըղընտան ,
հէման շէյի էֆէնտիյէ պիպտէն սէլամ իլէ՝

փաշաի միւշարիւէյնէ թապէր կէօնաէրահնքի՝
 շիմտէն սօնրա ախրէթ թէտարիքինի կէօր-
 սիւն տէյու ճէվապ վիրտի : Փաշայը միւշա-
 րիւէյնին ատէմի օլան շախս գըսսայը իշիթ-
 տիղի կիպի՝ երնէ աճէլէ Եշրէֆգատէյէ կէ-
 լուպ ահվալի պիւտիրուպ, հազրէթի շէյիս
 տախի փաշաի միւշարիւէյնէ պիր մէքթուպ
 եազտը :

“ Պունտան սօնրա ախրէթ թէտարիքին
 “ կէօրիւպ պտսիրէթ իւզրէ օլուպ դամ չէք-
 “ մէյէսիգ՝ վէ պու հալ սանա սէպէպի շա-
 “ հատէթ տիր, վէ գուրթուլմաղա մէճալ
 “ եօգ տըր տէյու հաթմի քէլամիյլէտի ”
 Եազտըղը մէքթուպի վիրուպ՝ օլ շախս տա-
 խի Եէտի գուլէյէ կէլիպ փաշաի միւշարի-
 լէյնէ մէքթուպի թէպիմ իտուպ քիւշատ
 իլէ՝ մաալի մալիւմ օլտուքտա էլհամտուլլա-
 հու թաալա վէլմիննէ պէնիմ տախի միւրա-
 տըմ պու իտի տէյու թէշէքքիւր վէ ֆէ-
 ըափան իտէրէք շիմտէն սօնրա տիւնեատէ
 պիր միւրատըմ եօգ տըր տէյու Սուլթան
 Մէհէմմէտ խանը զաղիյէ պիր վասիյէթ նա-
 մէ եազտը քի՝ “ Փատիշահըմ՝ պու իսնատ
 “ քի պու գուլլարընա վուգու պուլմուշտուր
 “ ճէնապը հադ վէ խիւտա հազրէթլէրինէ

“ մաալիւմ տիր քի՛ պու միսիլու շէյի եր-
“ թիքեապ իթմէք տէկիլ խաթրըմա պիլէ
“ կէլմէմիշ տիր . ելհամտուլիլահ սայէյի շա-
“ հանէտէ պու մագուլէ իյֆաալ գապինէյէ
“ մէյլ ու իհթիեաճըմ եօզ տըր , վէ պու
“ խուսուստա ասլան վէ գաթան մէտխալիմ
“ օլմայուպ նիհայէթի մէրթէպէ պու գուլ-
“ լէրինէ սէպէպ շահատէթ տիր , անճագ
“ ճէնապը Հագտան զուհուր իյլէտի , հէման
“ զաթը շահանէնիզի իգտաքի գէմնիյէտէն
“ մահֆուզ իյլէսին . րէճամ պու տըր քի՛
“ ահտինէ վէֆա պույուրալար , էվգաֆըմը
“ խասսը հիւմայունէ իլհագ իթտիրմէյուպ
“ հալի իւզրէ պըրաղըմասը թէմէննի օլու-
“ նուր , գիրա պու անէ տէկին ֆատիշահ-
“ լարըն վէրտիքլէրի գաթիէն պիր թարիխ-
“ տէ պօզուլմամըշ տըր , իւմիւտ տիր քի
“ գաթը միւլիւքեանէլէրի ահտընա վէֆա
“ պույուրալէր , տէյու պինիհայէ թէրագ-
“ զուլէր իլէ իմզա իյլէտի :

Օլ կիճէ հէր քէս խապը ալէմինտէ ի-
քէն՝ իպրիքտարէ խիթապէն Եուսուֆ գալք
իպրիկէսուքօյ թէճտիտի վուզու իտէիւմ , զի-
րա Աեասօֆեա թարաֆընտան մաշալալար
վէյտահ օլտու , պէլքի պիզի գաթլ իթմէկէ

կելիւրէն տէտի . պատէհու ապտէսթ ալուպ
 պիր քաչ ըէքեաթ նամազ գըլար իքէն գու-
 լէի սէպանըն գաբուսու տագ օլուպ՝ մէկէր
 գաբուճուլար իլէ ճէլլատ կէլմիշ . իշերույէ
 կիրտիքլէրինտէ հէման թըղի պիամանըն խուն
 նիշանընա ալուտէ իթմէք գայտըն կէօրմէ-
 կէ մուգաեէտ օլտուքտա, պիր մըգտար սապր
 էյլէ թէճտիտի վուզու իտէյիմ տէմէսիյլէ՝
 ճէլլատը մէրգումէ իսէ սապըգտան պիր մըգ-
 տար ինֆիալի վարըմըշ՝ անա պինաէն կէրի-
 յէ չէքիլմէյիպ էմիր փատիշահըն տըր տէյէ-
 ըէք եինէ իւզէրինէ հիւճիւմ իյլէտիքտէ ,
 փաշաի միւշարիլէյ ճէլլատա էլ արգասը ի-
 լէ պիր մուշտ վուրտու քի՝ ճէլլատ թէփէսի
 իւզըէ եըգըլըպ գաբուճուլար տախի նէ ա-
 ճէլէ իտէրսին տէյու հայլի թաան իյլէտի-
 լէր . անտէն սօնկրա թէճտիտի վուզու իտուպ
 վէ իքի ըէքեաթ գըլուպ տէրկեահը Հագկա
 եիւզ թուլթուպ՝ վէ թէզարըու իլէ էլ եիւզէ
 սիւրտիւկիւնտէն սօնկրա , Ահմէտ սանա իյ-
 լէտիկիմի զարագ վէ թաասիպէն իթմէտիմ՝
 սանա մուշտ վուրտուղումա սէպէպ օլ տուր
 քի՝ ֆէճճան պիր քիմսէյի գաթլ իթմէք տի-
 լէսէլէր միւմքիւն օլտուղու մէրթէպէ գօր-
 գուլթմամագ կէրէք տիր , զիրա պու մահալ-

տէ վաճիպ տիր թա քի տինէ խալէլ կէլ-
մէյէ , պէն տախի ատէթ սագիթ օլմասուն
տէյու միւմքիւն օլտուղու դատար միւսաա-
տէ իստէտիկիմէ շէրը շէրիֆ եէրինի պուլ-
սուն տէյու ճէվապ վէրիպ՝ անտէն սօնկրա
ճէպինտէ մէվճուտ պուլունան ագճէսինի խա-
տէմէլէրինէ վիրուպ Հագգըն էմրի նէ իսէ
եէրինէ կէօթիւրիւն տէյու հաթմի քէլամ
խուպ փաշաի միւշարիլէյի զէպին իյլէ-
տիլէր . իշ թէմամ օլտուղու կիպի եինէ գու-
լէնին դարուսուն տագ օլուպ Փատիշահտէն
խապէր կէլիր քի՝ փաշաի միւշարիլէյի պօղ-
մայըպ թէէխիր իտէսիզ տէյու . չի ֆայտէ
պու խապէր կէճ կէլիր :

Պատէհու մէիթի արապայա գօյուպ կէ-
թիրիպ ճամիի շէրիֆինին տըշարըսընա գօյ-
տուլար , վէ օլ կիճէ խըզմէթ քեարլարը կէ-
լիպ պէքլէտիլէր . սապահ օլտուքտա ահալի
պու հալի կէօրիւնճէ Ըստամպօլուն իսվագը-
նա մաթէմ տիւշիւպ ֆէրեատ ու ֆիղան վէ
պիր աղըղտան պէօյլէ պիր վիճուտը շէրիֆին
թէլէֆ օլտուղունա թէէսիւֆ իյլէտիլէր , վէ
պու մէրհումու պէօյլէ զէլիլ գօյմագ լաեը գ-
մըտըր կիպի քէլամլէրտէ պուլունտուլար :

Սուլթան Մէհմմէտ խանը զաղի միւ-

սահիպաններն էմր իյլէտի քի Մահմուտ փա-
շանըն զիարէթինէ կիտէլիմ տէյու . պատէ-
հու միւսահիպլէր վէ սայրը խատէմէ իլէ կէ-
լիպ սատ հէզար մէյիթին օլտուղու մահալէ
կէլիպ՝ մէկէր սօդադտա հայլի ատէմթէճէմ-
միւ իթմիշ օլտուղունտան ֆէրտէն վաիւ
կէչմէսի գապիլ տէյիլիտի . Սուլթանը խա-
զան պու ճէմիյէթին սէպէպինի սիւալ իյլէ-
տիքտէ՝ Փատիշահըմ Մահմուտ փաշանըն ճէ-
նագէսի սօդադլարտա պըրադըլըպ՝ վէ էհալի
եիւզէրինէ տիւշիւպ իզտիհամէ սէպէպ անճադ
պու տըր տէտիքլէրինտէ՝ Սուլթան Մէհէմ-
մէտ զազէպէ կէլիպ մէյիթի ճամի շէրֆին
էօնիւնտէ գօյասընըզ տէյու թէնպիհ իթմիշ-
տիմ նի՞չին պուրայա գօյտունուզ տէյէրէք
տէսթիմէլին եիւզիւնէ թուլթուպ օլ գատար
աղլէր քի թարիֆտէն միւսթաղնի տիր . լա-
լէճիղիմսանա քէմիլիք իթմէտիմ սէնի ախրէ-
թէ փատիշահ իթտիմ, ինչալլահ սէնին ըիւթ-
պէի շահատէթինէ պէն տախի մուվաֆֆադ
օլմադըզը ճէնապը Հադտան թէմէննի իտէ-
րիմ տէյուպ՝ անտէն սօնկրա էմր իտուպ ճա-
միի շէրֆին տիվարըն եըքտըրուպ ճէնագէ-
սիի տէր ադապ օրայա տէֆն իյլէտիլէր :

